

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nesplatná pohledávka a oddlužení

S příchodem nového zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), byl do českého právního řádu zaveden zcela nový institut oddlužení jako jeden ze sanačních způsobů řešení úpadku. Spolu s ním se objevilo též množství teoretických i praktických právních otázek, na které stále ještě chybí odpověď a čekají tak na zodpovězení soudní praxí či případně na novelizaci zákona. Jednou z takových nevyřešených právních otázek je pak dle názoru autora posouzení a způsob nakládání s nesplatnou pohledávkou přihlášenou do insolvenčního řízení, ve kterém je úpadek dlužníka řešen oddlužením. Tento článek se pak touto problematikou zabývá.

Splatnost pohledávky je insolvenčním zákonem řešena v souvislosti s konkurzem, kde v ustanovení § 250 je vytvořena právní fikce splatnosti i dosud nesplatných pohledávek (splatnost pohledávek je pak vedle toho speciálně řešena v rámci reorganizace). Pro oddlužení však takového ustanovení v zákoně neexistuje, což způsobuje několik podstatných právních konsekvencí, a to z důvodu speciální povahy a účinků oddlužení jako sanačního způsobu řešení úpadku.

Splatnost pohledávky je jednou z jejích nejdůležitějších vlastností, neboť nabytí splatnosti vyvolává řadu právních následků. Primárně způsobuje dospělost pohledávky, což má za následek vznik možnosti podat žalobu k soudu na uložení povinnosti tuto pohledávku plnit. Dále na tento moment navazuje běh různých lhůt (např. promlčecí), umožňuje provedení započtení apod.

Prohlášením úpadku dlužníka je pak pro věřitele tento den rozhodný pro počátek běhu lhůty pro zaslání přihlášek pohledávek, tedy pokud nedojde k vydání samostatného usnesení. V případě že má věřitel splatnou pohledávku, není žádných pochyb o tom, že ji může přihlásit. Když je však jeho pohledávka nesplatná, je nutné tuto skutečnost posoudit v návaznosti na znění insolvenčního zákona, protože přihláška pohledávky má obdobný charakter jako žaloba a žalovat na plnění z nesplatné pohledávky by bylo soudem zamítnuto pro předčasnost. Do insolvenčního řízení je ale v souladu s ust. § 173 odst. 3 insolvenčního zákona možné přihlásit i nesplatnou pohledávku. Tudíž jediný správným postupem je ji přihlásit.

V případě konkurzu po přihlášení nesplatné pohledávky nastane fikce splatnosti (viz výše), reorganizace má vlastní režim, jehož detailnější rozbor není cílem tohoto textu, avšak při oddlužení nám zákon neříká jak s nesplatnou pohledávkou naložit. Obecně není možné, aby byla přihlášená pohledávka popřena jen z důvodu její nesplatnosti. Pokud tedy neexistují jiné důvody pro její popření, dojde k jejímu zjištění (už jenom z důvodu případného prohlášení konkurzu na majetek dlužníka při zrušení oddlužení). Zde pak nastává největší problém v tom, jak s touto pohledávkou naložit.

Při schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře totiž vyvstávají následující otázky:

- Zařadit nesplatnou pohledávku do splátkového kalendáře?
- V případě že ano, tak od kdy potom má být na ni plněno či zda vůbec?
- Jakým způsobem ji hodnotit ve vztahu k dosažení minimálního 30 % splnění všech přihlášených pohledávek, a bude tedy následně možné osvobodit dlužníka od placení pohledávek dle ust. § 414 insolvenčního zákona?

Samozřejmě zde autor neuvažuje o nesplatné pohledávce zajištěné majetkem dlužníka, neboť ta bude

mít s ohledem na ust. § 398 odst. 3 insolvenčního zákona samostatný režim uspokojování.

Nejprve je podle autorova názoru pro další úvahy nutné si uvedené pohledávky roztrždit na 3 skupiny. První je skupina pohledávek, splatnost kterých určitě nastane v průběhu plnění splátkového kalendáře. Další skupinou jsou pohledávky, jejichž splatnost nastane nejdříve po pěti letech. A poslední skupinu podle autora tvoří pohledávky z ručiteleského závazku, neboť jejich specifická povaha vyplývá ze samotné právní povahy ručení. U druhé a třetí skupiny pak existuje hypotetická možnost jejich zesplatnění v průběhu plnění splátkového kalendáře a následně se na ně bude pohlížet jako na pohledávky první skupiny.

Judikatura českých soudů^[1] dovozuje, že by nesplacená pohledávka neměla být zařazena do splátkového kalendáře do okamžiku jejího zesplatnění, kam bude přidána až po oznámení této skutečnosti ze strany věřitele insolvenčnímu soudu. U pohledávek druhé a třetí skupiny, k jejichž zesplatnění v průběhu plnění splátkového kalendáře nedojde, pak může nastat i situace, že nebudou do splátkového kalendáře zařazeny nikdy. S tímto postupem za současného stavu právní úpravy lze souhlasit, a to z důvodu analogie nemožnosti žalování nesplacené pohledávky pro předvídatelné zamítnutí takové žaloby jako předčasné. Zařazení věřitelovy nesplacené pohledávky do splátkového kalendáře bez dalšího by tak s nejvyšší pravděpodobností poškodilo ostatní věřitele, kteří již své pohledávky splatné mají.

První otázkou navazující na tento postup je pak ale ta, zda po pozdějším zařazení této nesplacené pohledávky pro její zesplatnění, když zde existuje reálná možnost, že tato nebude uspokojena ani z 30 %, nedojde k narušení řádného plnění splátkového kalendáře ve vztahu k ostatním věřitelům. Na to navazuje druhá otázka, a sice zda může být dlužník osvobozen od placení zbylé části této pohledávky či v případě výrazného narušení poměrů mezi věřiteli i od zbylé části pohledávek těchto věřitelů, pokud by jejich uspokojení kleslo po pěti letech pod 30 %. Každý případ je sice nutné posuzovat samostatně, ale v praxi by mohla být řešením možnost osvobození od placení zbylé části pohledávek postupem předvídaným v ustanovení § 415 insolvenčního zákona, tedy osvobození v případech nedodržení kvóty 30 %. Podle názoru autora však rozhodně není možné tuto možnost generálně aplikovat na všechny případy.

U pohledávek druhé skupiny pak nastane situace, že když nebudou zařazeny do splátkového kalendáře vůbec, dojde pravděpodobně k osvobození dlužníka od placení celé této pohledávky (samozřejmě za splnění všech podmínek) a věřiteli nezbude teoreticky nic jiného, než případně vyvolat splatnost dříve. U pohledávek třetí skupiny pak záleží na solventnosti primárního dlužníka. Pokud tento dlužník bude po celou dobu plnění splátkového kalendáře dlužník-ručitel řádně věřiteli hradit svůj dluh, dlužník-ručitel následně bude osvobozen od placení zbylé části jeho závazků a věřitel se tak potom nebude již nikdy moci po ručiteli domáhat úhrady dluhu za primárního dlužníka. Tyto pohledávky byly vyčleněny hlavně z toho důvodu, že by bylo dle autorova mínění nepřiměřeně tvrdé zvažovat teoretickou možnost zařazení těchto pohledávek do splátkového kalendáře s ohledem na jejich specifickou povahu.

Je však výše uvedený způsob správný? Podle současné zákonné úpravy to dle názoru autora není možné jasně říci. V případě, že proběhne výše popsáný postup, budou sice věřitelé první skupiny částečně uspokojeni, ale mohlo by to způsobit nesplnění oddlužení dlužníka anebo případně ponížení uspokojení ostatních věřitelů. U druhé a třetí skupiny pak dojde k tomu, že tito věřitelé po osvobození dlužníka od hrazení zbylé části dluhů neobdrží vůbec nic a u třetí skupiny jim zanikne i do budoucna možnost se případně pokusit získat plnění od ručitele. Existuje zde tedy několik nejasností, což vytváří právní nejistotu a nepředvídatelnost.

Nejideálnějším a pravděpodobně nejspravedlivějším řešením s ohledem na zákonodárcem zamýšlený účel oddlužení, jež by se mohlo stát i obecnou praxí, by bylo zařazení nesplacených pohledávek do

splátkového kalendáře s tím, že do doby splatnosti či do konce plnění splátkového kalendáře by byly jejich poměrné částky deponovány. Při schvalování by následně bylo počítáno i s těmito pohledávkami a po zesplatnění či na konci oddlužení by byla deponovaná suma těmto věřitelům vyplacena a u pohledávek první skupiny by nadále běželo plnění splátkového kalendáře. Insolvenční správce by právě u druhé skupiny pohledávek poměrnou částku pro tohoto věřitele celých 5 let deponoval a pak mu ji vyplatil, neboť opačný přístup by byl s ohledem na osvobozovací účinky oddlužení s nejvyšší pravděpodobností přijímán vůči věřiteli jako nepřiměřeně tvrdý. Tato varianta má však jednu zásadní podmínku v podobě dostatečného příjmu dlužníka. Reálně se totiž může stát, že tato pohledávka bude několikanásobně vyšší, než všechny ostatní pohledávky, a může tak zmařit snahu dlužníka o schválení oddlužení. Pohledávky třetí skupiny by autor poté ani na konci plnění splátkového kalendáře nevyplácel, deponovanou částku by rozpočetl mezi ostatní věřitele a věřitel by tak přišel o možnost uspokojení své pohledávky ze strany ručitele.

Dalším praxí akceptovatelným řešením při nedostatečném příjmu dlužníka nepokrývajícím případně i nesplatné pohledávky by mohlo být schválení oddlužení s tím, že by bylo s nesplatnými pohledávkami počítáno a byl by určen způsob jejich vypořádání. Autor navrhuje takový způsob, že soud již v usnesení o schválení oddlužení určí, co se stane po nabytí splatnosti a jak to ovlivní plnění oddlužení a splnění kvóty 30 % splacení pohledávek věřitelů, a to s předem počítanou aplikací postupu dle § 415 insolvenčního zákona.

Rozhodně však autor odmítá zařazení nesplatných pohledávek do splátkového kalendáře vedle splatných pohledávek bez dalšího.

Z důvodu mnoha nejasností ohledně nakládání s nesplatnými pohledávkami a jejich vlivem na oddlužení by bylo pro dosažení jasnějšího výkladu a aplikace institutu oddlužení vhodnější zahrnout do jedné z budoucích novelizací insolvenčního zákona ustanovení, která by vyjasnila postavení nesplatných pohledávek. Jednou z variant by pak mohla případně být i obdoba § 250 insolvenčního zákona. Jinou případnou úpravou by např. mohl být postup popsán výše v textu.

Mgr. Lukáš Hruša,
advokátní koncipient

[1] Např. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 1. 2012, č.j.: 139 ICm 3015/2011-24 (KSPL 20 INS 8454/2011) či Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 11. 9. 2012, č.j.:122 ICm 1313/2012-17 (KSPL 27 INS 21985/2011).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou](#)

podstatou

- Preventivní restrukturalizace
- Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?
- Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení
- Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura
- Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?
- Přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci subrogačního regresu výstavce finanční záruky
- Výkladové obtíže § 66 odst. 1 ZOK